

14. Стришенец Н.М. Актовые книги судов Украины - ХУІ - первой половины .ХУІІ в. как источник по истории водяных мукомольных мельниц. – Тернополь, 1987. - Деп. в ИНИОН АН СССР № 27799 от 30.12.1987.

15. Стришенец Н.М. Правовое положение арендаторов промыслов Украины ХУІ - первой половины ХУІІ в. - Тернополь, 1987. - Деп. в ИНИОН АН СССР № 27543 от 3.12.1986.

16. Україна перед визвольною війною 1648-1654 рр. Збірка документів. - Київ, 1940.

17. Центральний державний історичний архів України в м. Києві.

18. Державний історичний архів України у Львові.

19. Центральна наукова бібліотека АН України ім. В.І.Вернадського.

Відділ рукописів.

20. Центральний державний архів давніх актів у м. Москві.

21. Ярошевич А.І. Нариси економічного життя України. - Київ, 1927.

Вип.УІІ. Капіталістична оренда на Україні за польської доби.

УДК 18.01

Рецензент:проф., к.філос.н. Рагозін В.М.

Сабадаш Ю.С.

Приазовський державний технічний університет

РЕРІХ І УКРАЇНА

В своїх тривалих гімалайських експедиціях Микола Реріх співпрацював з дружиною і двома їх синами - Святославом та Юрієм. Результатом співпраці стало «Вчення Живої Етики».

Про них казали - три богатирі й Лада, якщо порівнюючи з легендарними Києм, Щеком, Хоревом та їх сестрою Либіддю. І це не випадково. Таємниця, яку вони відкрили, стосувалась зв'язків культур - Індії та Київської Русі, культур, що мали величезне значення для майбутнього.

Микола Реріх якось зазначив, що перше осяяння його сталось в Києві. А потім пояснив у своїх щоденниках, що мав на увазі: інтуїція його дуже тонко реагувала на культурний пласт Землі. Земля ж для нього була священною. І можна лише уявити, який хвилюючий світ відкривався високоосвіченій і витонченій молодій людині в тих стародавніх віщих знаках, які проступали крізь руїни завдяки археологічним роботам, розпочатим в Києві. Які великі плани та ідеї зародились у нього в той момент! Адже задумувались і починались перші великі експедиції «з варяг у греки», на

Червлену Русь /так казав саме Реріх/, на Буковину, тоді ще австрійську.

Щодо України, то чи не найулюбленішим його словом було «скриня». Він так і пише: «Скриня наша». Бо знав, що скриня в Червленій Русі була мабуть найтаємничим атрибутом. Ще й сьогодні в Карпатах в хаті стоїть скриня, на якій увічнені прадавні знаки та візерунки. І сучасні господарі певно й не здогадуються, що то ж записана мало не вся Таємна Доктрина.

Таємничі знання стародавніх цивілізацій почали - ще невиразно - проступати перед внутрішнім зором Реріха і прочитуватись його серцем саме в Києві. Але для підтвердження цього інтуїтивного осяяння йому ще належало здійснити експедиції в Скандинавію, Америку, Європу, Монголію, Китай, Японію, Тибет, Індію...

Реріх розпізнавав єдність і взаємотяжіння Київської Русі та Індії. Він відчував це в енергіях, котрі лишилися після звершення стародавніх ритуалів в наших священних горах.

Проте щоб переконати в цьому таку раціональну, матеріалістичну Європу, потрібні були неспростовні докази та багато наукових фактів. Реріх їх одержав.

Через низку літ реріхівські «Гімалаї» розмістились на таких улюблених ним Київських горах, в Національному музеї історії України, в оточенні Андріївської церкви та Десятинної.

Перша виставка Реріха в Києві відбулась в часи хрущовської відлиги, друга - 1974 року, наступна - 1978-го.

На відкритті однієї з виставок Реріха про нього було сказано так: «Життя Реріха виткане з багатьох незвичайних елементів, які важко піддаються описові». Дехто називає його пророком, інші-містиком. Можливо сам він віддав би перевагу бути названим посланцем доброї волі Заходу й Сходу. Всі визнають світове значення особистості й спадщини Реріха. Але нерідко хто подивовано стинає плечима: «Реріх. Але до чого тут Київ, до чого тут Україна?!» Не слід поспішати. Доторкнувшись до фактів і свідчень щодо життя художника, раптом робиш несподівані для себе відкриття.

Санкт-Петербург, Василівський острів. В будинку Реріхів народжувалось товариство імені Т.Г.Шевченка. Тут і колоритний «дід» Мордовцев, і Микешин, вірний друг українців, України та її великого пророка збирались під головуванням Костянтина Федоровича Реріха.

Писали статут товариства, бесідували, планували видати «Кобзар» з ілюстраціями, читати лекції про творчість Тараса Шевченка.

Таким чином, звязки з Україною у Миколи Реріха виникли ще тоді, коли гриміла «трупа Кропивницького, Заньковецька, Саксаганський – ціла обдарована родина і бундючний Пітер відчув... В Академії мистецтв завжди було багато українців, і ми жили дружно». Та власне і учителем Реріха був знаменитий пейзажист з України - А.І.Куїнджі.

Перше ж безпосереднє враження до художника прийшло в Києві, де

він зупинився по дорозі до Криму. Був яскравий святковий день, він пішов на базар. Тоді базар ще був істиним Гоголівським сходбищем. Чудові плахти, намиста, вишиванки, стрічки, ну і, звичайно ж, шаровари «як сине море». Він накупив плах, усякої всячини, наслухався дзвінкої співучої мови і назавжди зберіг пам'ять про бандуристів.

Потім в Академії Реріх на українському вечорі ставив живі картини з «Кобзаря» за ескізами Микешина. І згадував пізніше: «Підходить Зувспівробітник «Новостей»: «Ви родом з України?» Кажу: «Ні. Я пітерець». - «Але я все-таки скажу, що ви українець, - картини дуже вдалі: видно, любите Шевченка». Так я й виявився українцем... Біографам - заморока! От і тепер в Гімалаях, коли радіо передає «Запоріжжя за Дунаєм», яскравою красивою вервечкою проходять картини України. Постають образи Шевченка і Гоголя. І дружба, сердечна приязнь сплітається із співзвуччями України...»

Дослідники спадщини Реріха після 1989 року знайшли в архівах ДТГ листи Микешина до свого улюбленого учня - М.Реріха, а також фото / скульптура українського козака/ з написом: «Это дело надо разжевать». І заповідає в листі, аби Реріх взяв із собою вузлик з землею та поїхав до Канева на могилу великого Батька (так Микешин називав Шевченка). З листів зрозуміло, що земля довго зберігалась в Товаристві імені Шевченка як реліквія, і схоже, що вузлик з нею передав Микешину сам Шевченко. Шевченко був у тій археологічній комісії, до якої потім вступив і Микола Реріх. Реріх ніби проходить тими ж енергетичними місцями, де бував і Шевченко; перед ним стояли ті ж завдання, які ставив перед собою Тарас Григорович, котрий малював ці прикарпатські місця. Реріх також рвався в Карпати і таки потрапив туди після падіння Австрійської імперії. Його цікавило, які сліди залишили там старообрядці, чи знайшли своє «Біловоддя».

Виконав він і місію з шевченківським вузликом: влітку 1896 року він висипав ту заповітну землю на могилу українського пророка.

Реріх і тепер має вплив на Україну, бо його «Гімалаї» несуть живу енергію на нашу землю як благодать і безперечно пробуджують енергію, яка поки що дремає в нашій землі. Тому одні з нетерпінням чекають нових виставок, а інші їм вперто протидіють. Бо ж світлоносну енергію реріхівських картин відчують як добрі люди, так і злі.

Література

1. Путешественник, ученый, художник: Из дневника Н.Рериха // Мир путешествий. - 1993. - N3-4. - С. 10-11.
2. Беликов П.Ф., Князева В.П. Рерих. - М., 1972. - 162 с.
3. Рерих Н.К. Глаз добрый. Кн1. - М.: Худож. лит., 1991. - 223 с.

ИЗ ИСТОРИИ ГУТНОГО СТЕКОЛЬНОГО ПРОИЗВОДСТВА УКРАИНЫ ХУІ-ХУІІ ВЕКОВ

Производство стекла на Украине существовало издавна, но первые крупные стекольные предприятия гуты/ появились в ХУІ веке. Сначала возникли они в западных районах страны, потом - на территории Левобережья. За 1564 год имеются сообщения об одной гуте в селе Нанковое Белзского староства Русского воеводства. Здесь же находились еще три гуты: одна - недалеко от селения Потылича, другая - в Городокском старостве, третья - возле города Калуша. Всего в ХУІ веке на Украине насчитывалось не менее 10 гут.

В ХУІІ веке количество гут увеличивается. В 1648 году возникла гута возле Лебедина, в середине ХУІІІ века одна построена недалеко города Остер, другая - под Батурином. На Закарпатье гуты появились поблизости населенных пунктов Облаза и Вороница Мукачевской до-минии (доминия - крупное феодальное имение). На протяжении ХУІ-ХУІІІ веков на Украине существовало одновременно до 30 пунктов производства стекла.

Гуты являлись собственностью феодалов или входили в состав королевских владений, сдавались в аренду знатокам стекольного дела - гутникам. Практика передачи гут в аренду возникла почти одновременно с их появлением и, вероятно, была вызвана технической сложностью стекольного дела. Поэтому владельцы предпочитали сдавать предприятия в аренду, которая исключала заботы производственного характера и гарантировала постоянный доход.

Украинское стекольное производство ХУІ-ХУІІІ веков по техническому уровню отвечало уровню стекольного производства в странах Западной Европы, исключая Венецию и Чехию. Гуты Украины этого времени работали на одну стекловаренную /рабочую/ печь. Встречались и с двумя печами, но как исключение.

На гутах Украины ХУІ-ХУІІІ веков существовало разделение труда, необходимость которого вызывалась технической сложностью стекольного производства. Стеклоделие, например, требовало, кроме заготовки топлива и приготовления поташа, умения изготавливать глиняные тигли /"дойницы"/ для варения стекла, готовить шихту и т.д. Здесь существовали такие профессии рабочих: гончары, кузнецы, рабочие по заготовке леса на топливо и по переработке древесной золы на поташ, кочегары, «скляры», хорошо владевшие разнообразными приемами выдувания и формовки стеклянных изделий.

Продукция гут /стеклянные "шибы" и стекольная посуда/ была широко

63.3(4Укр)

1775

Підписний індекс 40527

62.3(4Укр)

Т 25

Сабодаш
с. 24

Придніпровський науковий вісник

Історія та філософія

№ 23(90)

березень 1998 р.

ЖК

м. Дніпропетровськ, 1998р.

Зміст

Крот В.О. Проблеми української державності в публіцистичній М.С. Грушевського 1905 – 1916 рр.	1
Сабадаш Ю.С. Поняття краси в казках Реріха	4
Хромова О.И. Анархия как общественный идеал: перспектива или утопия?	7
Стришенець М.М. До питання про правове становище орендарів промислів України XVI – першої половини XVII ст.	18
Сабадаш Ю.С. Реріх і Україна	24
Стришенець Н.М. Из истории гутного стекольного производства Украины XVI-XVII веков	27
Легеза С.В. Народна творчість як історичне джерело в українській романтичній історіографії	29
Шпекторенко І.В. Продовольча політика української держави в умовах німецької окупації (1918 р.)	39

Придніпровський науковий вісник

науковий журнал

№ 23 (90) 1998 р.

Історія та філософія

Видається з квітня 1996 р., виходить 6 разів на місяць. Передплатний індекс 40527.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації ДІП

№ 321 від 18 квітня 1996 р.

Директор: Скімов Сергій Володимирович

Головний редактор: д.н.н., проф. Гарнопольський Олег Григорович**Редакційна колегія:**

д.філол.н. Чабаненко В.А., д.філол.н. Білоусенко П.П., д.філол.н. Шевченко В.Ф.,
 д.п.н. Ковров Я.Г., д.е.н. Покотилів А.А., д.п.н. Гарнопольський О.Б., к.і.н. Рудий М.А.,
 к.т.н. Нікольський В.В., к.т.н. Сомов С.А., д.філос.н. Черниш О.М., к.п.н. Савченко В.Г.

Відповідальний редактор: Пруднікова Тетяна Андріївна

Адреса редакції і видавця: 320070, м. Дніпропетровськ-70, а/с №190.

Телефони представництва редакції: у Запоріжжі (0612) 698232,

Харкові (0572) 107042, 300588,

Одесі (0482) 654437,

Дніпропетровську (0562) 371313

ору авторів публікацій. За точність викладених фактів
 Мови видання: українська і російська.

18.03.98. Формат 60×80/16. Папір офсетний. Друк
 № 2.79. Тираж 300 прим. Замовлення №
 "та".